

DREPTUL LA VIAȚĂ A FIINȚEI UMANE NENĂSCUTE *VERSUS* DREPTUL LA AUTODETERMINARE ȘI REPRODUCERE

THE RIGHT TO LIFE OF THE UNBORN *VERSUS* THE RIGHT TO SELF-DETERMINATION AND REPRODUCTION

Silvia BALCAN, ORCID: 0000-0002-8755-705X

Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.121.1:[341.231 + 342.7:613.880]

e-mail: silviabalcan@mail.ru

Reproducerea umană a generat în orice etapă de dezvoltare a omenirii subiecte de discuții cu dileme de moralitate și legalitate, inclusiv vizavi de dreptul femeii și drepturile feteșilor. Dreptul la autodeterminare fiind considerat un drept individual, ce implică inclusiv și libertatea de a dispune de propriul corp, în ultima perioadă a devenit chiar și prochimien de dezbatere politice în multe țări europene, fapt ce a coincis cu revoluția sexuală și noi curente culturale. Acest articol vine să exploreze dimensiunile dreptului femeii la libertatea asupra propriului corp, inclusiv confluența acestui drept cu drepturile fetale.

Profesorul Ioan Muraru susține că „dreptul persoanei de a dispune liber de corpul său este o veche revendicare feministă, strâns legată de libertatea sexuală cu evitarea riscului maternității. În timp această libertate a cuprins în conținutul său dreptul de a folosi anticoncepționale, dreptul la avort, transsexualismul (problemă încă discutabilă juridic în unele sisteme de drept), dreptul de a dona organe sau țesuturi pentru transplanturi sau alte experiențe medicale și de inginerie genetică”[1]. Ne aliniem acestei opinii, considerând totodată că șirul acestor drepturi care în timp devine unul mult mai vast, urmează să genereze respectiv și obligații, iar în situația în care se suprapun cu alte drepturi, să se realizeze un arbitraj.

Or, în lipsa existenței unui echilibru între drepturile și interesele femeii și cele ale unei viitoare vieți, au apărut și o mulțime de disensiuni privitor la întreruperea la cerere a sarcinii și, respective, aferent legalizării avorturilor.

În literatura de specialitate, întreruperea cursului sarcinii are denumirea de „avort”. Potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*, prin avort se înțelege „Întreruperea accidentală sau provocată a gravidității înainte ca fătul să poată trăi în afara organismului matern” [2, p.78], iar la nivel medico-legal, avortul se definește ca „întreruperea cursului normal al sarcinii în primele 28 de săptămâni (după acest timp se consideră naștere prematură)”[3, p.251].

Din punct de vedere filosofico-moral, avortul este perceput ca o interferență în cursul natural al vieții, iar la nivel de legalitate în multe țări, inclusiv în Republica Moldova, această intervenție este permisă până la o anumită perioadă a gravidității și ținând cont de particularitățile de sănătate ale femeii însărcinate. La moment, în țara noastră, dreptul

femeilor la avort este garantat prin orice întrerupere a sarcinii solicitată în primele 12 săptămâni, norma legală fiind prevăzută la alin. (2) art. 32 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995 [4]. La anumite indicații medicale, expres prevăzute de Ministerul Sănătății, și sociale este permis chiar și avortul tardiv (Anexele 1 și 2 la Standardul privind întreruperea sarcinii în condiții de siguranță) [5].

Susceptibilitatea aferentă avortului impune necesitatea existenței unei rațiuni vizavi de echilibrul între drepturile sexuale și reproductive ale persoanei, ce s-ar impune a fi exercitate cu responsabilitate și bună-credință și cele ale vieții intrauterine, evitându-se tratarea acestuia ca o metodă contraceptivă rezultată dintr-o democrație excesivă.

Suntem solidari cu doctrinarul Nicolae Voiculescu atunci când afirmă că „Avortul reprezintă o problemă etico-morală deosebit de complexă, care, din punct de vedere legal, se află la confluența dintre vocația dreptului la viață al fătului, autonomia personală a mamei, libertatea de religie, gândire și conștiință a medicului implicat în procedură și acțiunile/abținerile corespunzătoare autorităților statale pentru asigurarea exercițiului drepturilor sexuale și reproductive”[6].

Existența acestui paradox aferent interdicției avortului, pe de o parte, în scopul protecției dreptului la viață a unui copil nenăscut (pentru care, în perioada intrauterină, viața este dependentă de mamă pentru parcurgerea cursului de la potențialitate la realitate) și, respectiv, legalitatea limitării dreptului la autodeterminare sau dreptul de a dispune de propriul corp a mamei, care este o persoană independentă și pentru care viața deja este o realitate, generează multiple probleme pentru știința juridică care și urmează să găsească echilibrul între aceste drepturi fundamentale.

Considerăm că viabilitatea fetală ar putea fi percepută ca o extremitate a personalității de la care să intervină protecția juridico-penală a ființei umane, iar drept urmare, dreptul penal național ar fi imperios să-și extindă aria de norme, inclusiv noțiuni, definiții pentru ca viabilitatea fătului să fie linia de demarcație de la care începe protecția persoanei, și nu procesul de naștere care este de fapt un proces biologic de trecere a ființei umane de la viața intrauterină la cea extrauterină.

Vom remarca poziția Curții Europene a Drepturilor Omului că la acest subiect nu este una certă, fapt constatat și de doctrinarul Isabela-Mihaela Dihoru, care în studiul său enunță că în hotărârile sale „Curtea arată, de asemenea, că dacă s-ar admite că articolul 2 din Convenție se aplică și fetoșilor și că protecția acordată prin acest articol ar trebui, în lipsă de orice limitare expresă, să fie considerată ca fiind absolută, ar trebui să se deducă că avortul este interzis, chiar și atunci când continuarea sarcinii ar pune în pericol viața mamei. Acest lucru ar însemna că viața care urmează să se nască este considerată mai importantă decât cea a femeii însărcinate” [7].

Drept consecință, vom statua că, nimicirea unei vieți umane, chiar și la etapa de dezvoltare intrauterină, nu poate fi justificată doar din perspectiva respectării unui drept sau pentru beneficiul moral al femeii. Considerăm inadmisibil ca avortul să fie perceput ca un drept absolut sau o metodă de contracepție, deși nu suntem împotriva avortului terapeutic. În Republica Moldova, recerînța protecției juridico-penale a vieții intrauterine

rezultă imperios din declinul demografic existent, iar legislatorul este cel care urmează să traseze linia de echilibru între drepturile mamei și dreptul la viață al copilului nenăscut al acesteia.

Referințe:

1. BUTNARU, I. Dreptul de a dispune de sine însăși – componentă a vieții intime a persoanei. În: *Revista Științe Juridice Universitare*, 2015, nr.1-2.
2. DEX. Coordonatori Ion COTEANU, Luiza SECHE, Mircea SECHE. Ediția II. București, 1998, p.1159.
3. BACIU, Gh. *Curs de medicină legală (pentru Facultățile de drept)*. Chișinău, 2013. 303 p.
4. Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28-03-1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.34.
5. *Standardul privind întreruperea cursului sarcinii în condiții de siguranță*. Aprobabil prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova nr.766 din 18.08.2020. Disponibil: <https://msmps.gov.md/legislatie/ghiduri-protocoale-standarde/> [Accesat: 28.08.2022] [Accesat: 28.08.2022].
6. VOICULESCU, N. *Universul Juridic Premium*, 2020, nr. 11. *Avortul: o dimensiune controversată a exercitării drepturilor sexuale și reproductive*. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/gm4tgmzvgqyq/avortul-o-dimensiune-controversata-a-exercitarii-drepturilor-sexuale-si-reproductive> [Accesat: 28.08.2022].
7. DIHORU, I. *Statutul fetei în legislațiile lumii: o protecție efectivă a drepturilor fetei versus drepturile mamei*. Disponibil: <https://www.universuljuridic.ro/statutul-fetei-in-legislatiile-lumii-o-protectie-efectiva-a-drepturilor-fetei-versus-drepturile-mamei> [Accesat: 30.08.2022].